


**Sprawozdanie z XI Ogólnopolskiego Forum Sądowego
„«Mitis Iudex Dominus Iesus» –
dziesięciolecie reformy kanonów regulujących sprawy
o orzeczenie nieważności małżeństwa”,
Gródek nad Dunajcem, 9–10 czerwca 2025 r.**

**Report from the 11th National Judicial Forum
“*Mitis Iudex Dominus Iesus* –
Ten Years of the Reform of Canons Regulating Cases
for the Declaration of Nullity of Marriage,” Gródek nad Dunajcem, 9–10 June 2025**

MALWINA KĘDRACKA*

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
 <https://orcid.org/0000-0002-6943-8268>

W dniach 9–10 czerwca 2025 r. w Centrum Formacyjno-Rekolekcyjnym Diecezji Tarnowskiej „Arka” w Gródku nad Dunajcem odbyło się XI Ogólnopolskie Forum Sądowe pod hasłem „«Mitis Iudex Dominus Iesus» – dziesięciolecie reformy kanonów regulujących sprawy o orzeczenie nieważności małżeństwa”. Głównym organizatorem wydarzenia był ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Forum zostało objęte patronatem honorowym Rady Prawnej Konferencji Episkopatu Polski i stanowiło kontynuację cyklicznych spotkań środowiska pracowników kościelnego wymiaru sprawiedliwości, które odbywają się co 2 lata już od 22. lat. Spotkania te dedykowane są wymianie wiedzy i doświadczeń między kanonistami, wspólnemu poszukiwaniu odpowiedzi na bieżące wyzwania stojące przed sądownictwem kościelnym oraz są wyrazem troski o harmonizację wydawanych orzeczeń z najnowszą judykaturą Trybunału Roty Rzymskiej. Istotnym celem forum jest także integracja i rozwijanie konstruktywnej, wolnej od napięć współpracy – zarówno pomiędzy sądami kościelnymi, jak i wszystkimi uczestnikami

* Dr, e-mail: kedrackamalwina@gmail.com

procesów o nieważność małżeństwa. Cykliczność spotkań umożliwia efektywniejsze ujednoczenie praktyki sądowej w kontekście nowych wyzwań, przed którymi stają sądy kościelne.

Forum rozpoczęło modlitwą „Anioł Pański”, po której uczestników wydarzenia powitał ks. prof. Tomasz Rozkrut. W słowie wprowadzającym przypomniał, że tegoroczna edycja forum stanowi istotną przestrzeń refleksji nad dziesięcioleciem obowiązywania reformy procesowej papieża Franciszka, wprowadzonej dokumentem „*Mitis Iudex Dominus Iesus*”, która znacząco wpłynęła na sposób prowadzenia procesów o stwierdzenie nieważności małżeństwa. Przez ostatnie dziesięć lat pracownicy sądów kościelnych żyli zarówno literą, jak i duchem tej reformy, dlatego wiele związanych z nią wątpliwości wydaje się już wyjaśnionych. Profesor przypomniał również o znaczeniu obchodzonej w 2025 r. 1700. rocznicy zwołania soboru nicejskiego – pierwszego soboru powszechnego w historii Kościoła katolickiego – którego przesłanie o jedności wiary i wspólnej trosce o prawdę jest często przywoływane w refleksjach nad misją i tożsamością Kościoła, także w kontekście współczesnych wyzwań. Profesor poinformował ponadto, że pisemne, okolicznościowe pozdrowienia dla uczestników wydarzenia przesłało liczne grono polskich biskupów, w tym bp Ryszard Kasyna – przewodniczący Rady Prawnej Konferencji Episkopatu Polski.

Panelom naukowym w pierwszym dniu forum przewodniczyła dr hab. Anna Słowikowska z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Referat inauguracyjny pt. „Rola i zadania promotora sprawiedliwości Trybunału Roty Rzymskiej. Zagadnienia praktyczne w relacji do spraw polskich” wygłosił ks. prałat dr Tomasz Kubiczek, audytor Trybunału Roty Rzymskiej – gość specjalny wydarzenia. W wystąpieniu podkreślono odpowiedzialność promotora sprawiedliwości za ochronę prawa oraz merytoryczną weryfikację argumentacji w procesach o stwierdzenie nieważności małżeństwa. Prelegent podzielił się także własnym doświadczeniem zdobytym podczas pełnienia tej funkcji w wyżej wymienionym trybunale. Następnie z referatem pt. „Domniemana śmierć współmałżonka w prawie kanonicznym a uznanie za zmarłego w prawie polskim – porównanie i różnice” wystąpiła mgr lic. Sylwia Aleksandrowicz. Autorka przedstawiła trudności dowodowe oraz różnice systemowe między prawem kanonicznym a cywilnym w zakresie stwierdzania śmierci osoby zaginionej, co bezpośrednio wpływa na możliwość zawarcia nowego małżeństwa. Po jej wystąpieniu uczestnicy udali się na przerwę, a następnie kontynuowali obrady w mniejszych grupach – w ramach spotkań oficjalów, sędziów, obrońców wężła małżeńskiego, adwokatów oraz notariuszy. Ostatni referat pierwszego dnia forum, pt. „Narcyzm wrażliwy i jego wpływ na niezdolność do zawarcia małżeństwa kanonicznego – analiza problematyki z odniesieniem do wyroków rotalnych coram Erlebach”, wygłosił ks. dr hab. Rafał Kamiński. Autor przybliżył coraz bardziej

zyskujące na popularności zagadnienie narcyzmu wrażliwego. Wartością dodaną prelekcji była prezentacja wybranych orzeczeń Trybunału Roty Rzymskiej, w których ukazano wpływ narcyzmu wrażliwego na zdolność konsensualną nupturientów. Po zakończeniu części wykładowej została odprawiona Msza Święta, po której nastąpiła prezentacja sprawozdań ze spotkań poszczególnych grup uczestników. W imieniu oficjałów głos zabrał ks. dr hab. dr h.c. Leszek Adamowicz, prof. KUL (oficjał Sądu Metropolitalnego Lubelskiego); w imieniu sędziów – ks. Radosław Gaska (sędzia Sądu Metropolitalnego Lubelskiego); w imieniu obrońców węzła małżeńskiego – dr Adam Bartczak (Trybunał Metropolitalny Łódzki); w imieniu adwokatów – adw. dr Zofia Orłowska (Kancelaria Adwokacka w Rzeszowie); natomiast w imieniu notariuszy – mgr lic. Alicja Czernia (Sąd Diecezjalny w Tarnowie). Pierwszy dzień forum zakończył się dyskusją plenarną.

Drugi dzień wydarzenia rozpoczął się Mszą Świętą koncelebrowaną, której towarzyszyła homilia. Sesjom naukowym forum przewodniczył ks. dr hab. Tomasz Jakubiak, prof. Akademii Katolickiej w Warszawie. Pierwszym prelegentem była dr Malwina Kędracka, która wygłosiła referat zatytułowany „Proces kościelny o stwierdzenie nieważności małżeństwa prawosławnego”. Prelegentka omówiła kompetencje katolickich sądów kościelnych w zakresie rozpoznawania spraw o nieważność małżeństw zawartych przez chrześcijan prawosławnych, wskazując jednocześnie na trudności i ograniczenia związane z koniecznością orzekania na podstawie prawosławnego materialnego prawa małżeńskiego. Następnie referat pt. „Zreformowana kompetencja sądowa do prowadzenia procesów małżeńskich” wygłosił ks. dr Paweł Makarewicz. W swoim wystąpieniu, analizując zmiany dotyczące właściwości sądów, ukazał istotę reformy wprowadzonej przez papieża Franciszka – zbliżenie sądownictwa kościelnego do wiernych oraz obdarzenie ich większym zaufaniem. Po krótkiej przerwie prelekcję pt. „Rola i zadania pełnomocnika w procesach małżeńskich, w postępowaniu super rato i w rozwiązaniu węzła przez przywilej papieski” wygłosiła dr hab. Marta Greszata-Telusiewicz, prof. KUL. W swoim wystąpieniu podkreśliła znaczenie profesjonalnej pomocy prawnej oraz delikatności i taktu, jakich wymagają tego rodzaju postępowania. Jako ostatni wystąpił ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut z referatem pt. „Proces biskupi z tytułów niezdolności konsensualnej”. Była to pogłębiona analiza teologiczno-prawna tzw. procesu skróconego, w którym formuła wątpliwości została sformułowana z uwzględnieniem najczęstszych przyczyn kwestionowania ważności małżeństwa oraz orzekania jego nieważności.

Zarówno pierwszego, jak i drugiego dnia forum wokół wygłoszonych referatów oraz omawianych spraw bieżących wywiązała się interesująca i potrzebna dyskusja. Poruszono m.in. kwestie dotyczące sposobu liczenia 15-dniowego terminu na złożenie apelacji, właściwości sądu do wydania dekretu wykonawczego w przypadku

orzeczenia nieważności małżeństwa w drugiej instancji, a także możliwości wprowadzenia elektronicznych doręczeń. Adwokaci kościelni postulowali umożliwienie im wykonywania fotokopii akt sprawy oraz wyznaczanie terminu dłuższego niż jednodniowy na publikację akt. obrońcy węzła małżeńskiego poruszyli delikatną kwestię marginalizacji ich roli przez adwokatów i strony procesowe, a także zgłosili postulat godziwego wynagradzania ich pracy. Z kolei sędziowie zwrócili uwagę m.in. na jakość i tempo wykonywanych rekwizycji. Padła również propozycja, aby sąd zwracający się z prośbą o pomoc prawną przesyłał kserokopię pozwu oraz odpowiedzi na pozew, co miałyby ułatwić osobie wykonującej rekwizycję lepsze rozeznanie się w sprawie – z korzyścią dla jej przebiegu i dla ustalenia obiektywnej prawdy o małżeństwie.

Podsumowania konferencji dokonał ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut, który podziękował ks. prałatowi dr. Tomaszowi Kubickowi za przybycie, wygłoszenie referatu oraz odpowiedzi na licznie zadawane pytania, również te, które padły w kularowych rozmowach. Organizator skierował także słowa podziękowania do uczestników forum za ich obecność i głos w dyskusji, prelegentom za przygotowanie i wygłoszenie prelekcji oraz dyrektorowi „Arki” za przyjęcie i ugoszczenie licznej grupy pracowników sądów kościelnych. Zgodnie z tradycją zapowiedziano publikację materiałów z konferencji i zachęcono prelegentów do przesyłania tekstów. XI Ogólnopolskie Forum Sądowe w Gródku nad Dunajcem okazało się ważnym miejscem refleksji nad efektywnością reformy procesów małżeńskich, a także stanowiło okazję do przedyskutowania bieżących wyzwań i trudności. Wszystko to w trosce o dalszy rozwój sądownictwa kościelnego w duchu prawa, miłosierdzia i profesjonalizmu.